

Europese ambities

Hoe is de verhouding tussen Frans Timmermans en Jeremy Corbyn? Zou de Britse oppositieleider in het diepste geheim toenadering zoeken tot de Nederlandse vicevoorzitter van de Europese Commissie nu de brexit steeds dichterbij komt? En vreest Timmermans voor een Duits-Franse dominantie binnen de EU? Zou hij de Engelse parlementariërs met een vlamme toespraak de juiste kant op kunnen manoeuvreren, zoals hij dat met de spelers van zijn geliefde Roda JC kan als die weer eens dreigen te degraderen?

De Griekse bankencrisis, de vluchtelingencrisis en de brexit: het zijn spannende tijden voor Europa waarin een nieuwe machtsverhouding tussen de lidstaten aan het ontstaan is. Lange tijd fungeerde Nederland in dit soort situaties als oliemannetje, maar onder de kiezers is Europa al een tijdje 'uit' en beloven politici de invloed van Brussel te verminderen.

In 1688 stonden de Europese machtsverhoudingen ook flink

onder druk. Lodewijk XIV bedreigde met zijn idee van natuurlijke grenzen langs Rijn en Maas het grondgebied van de Republiek. In 1672 leidde dit al tot een internationaal gecoördineerde aanval op de gewesten. Snel werd de zoon van de laatste stadhouder in het zadel gehesen en zowaar wist Willem III de Fransen achter de waterlinie te houden. De aanval was afgeslagen, maar Lodewijk XIV bleef aandringen. Willem III zag in dat hij een sterke bondgenoot tegen deze *voisin bruyant* nodig had en feitelijk kon dat niemand anders zijn dan de Engelse koning.

Nu was James II katholiek en bewonderaar van de regeerstijl van de Zonnekoning. Een alliantie met een protestant om tegenwicht aan Lodewijk te bieden, was daarom onwaarschijnlijk. Daarbij was Willem getrouwd met James' protestantse dochter, prinses Mary, en had hij rekening te houden met de familieverhoudingen. Desalniettemin speelde Willem al wat langer met de gedachte van een invasie in Engeland. Hij wist dat hij op het eiland de nodige steun kon verwachten, er bestond immers een zeer invloedrijke oppositie tegen de koning en die zocht toenadering tot de stadhouder.

Van der Deijl baseert haar boek op het *Journal van Constantijn Huygens* die in het gevolg van Willem de invasie meemaakte. Zodoende komen alle verblijf- en slaapplekken van de vorst aan bod. *Koning in Europa* is daarmee een reis- en geschiedenisboek ineen. Aan de ene kant laat de auteur haar enthousiasme voor het onderwerp duidelijk blijken. Zij reist Willem na en beschrijft bijvoorbeeld hoe zij probeert los te komen van een oud mannetje met een spookverhaal over *the Orange Room* als zij dicht bij een landhuis is waar Willem een doorwaakte nacht had. Dit soort anekdotes staan de politiek-historische inhoud niet in de weg. Van

der Deijl zet deze duidelijk en vlot geschreven uiteen. Zij verwijst daarbij naar het werk van onder anderen Jonathan Israël, Nicolas Japikse, Steve Pincus, Luc Panhuyzen en Wout Troost. De vele korte, treffende portretten van mensen als William Temple, John Churchill en James Monmouth brengen het zeventiende-eeuwse krachtenveld echt tot leven. Een grote meerwaarde zijn de Engelstalige bijlages waarin opgenomen het verzoek van de Engelse edellieden aan Willem en zijn pamflet waarmee hij de Engelsen wilde paaien. Zeer geschikt materiaal om te gebruiken als het gaat om het denken over de verhouding tussen vorst en onderdanen.

'De Franse koning Lodewijk XIV bedreigde met zijn idee van natuurlijke grenzen langs Rijn en Maas het grondgebied van de Republiek'

De combinatie van reis- en geschiedenisboek maken *Koning in Europa* voor bovenbouwleerlingen behapbaar. Er zijn veel kaartjes, zodat de route op de voet gevolgd kan worden. Docenten – of leerlingen! – die een beetje handig met gps zijn, kunnen een prachtige speurodracht maken. *De Glorious Revolution* maakt geen deel uit van het curriculum. John Locke doet dat wel. *Koning in Europa* biedt de mogelijkheid om het gedachtegoed van Locke te verklaren. De politieke en religieuze lading van de kritiek op het absolutisme komen in het boek duidelijk aan de orde. Het vormt daarmee een handzame en prettig geschreven introductie op de historische context van de verlichting.

Daan Schuijt

Koning in Europa. Oranje's gewaagde expeditie naar Londen in 1688. Yolande van der Deijl (Aspekt, Soesterberg 2017), 266 blz., € 24,95